

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitvlaria Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

VII. In villa Sparnaco.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

confluxerint, & in desertis atque incultis locis per nostram vel Comitis nostri licentiam confedentes ædificia fecerint, & agros incoluerint, juxta supradictum modum sub nostra defensione atque protectione in unitate fidei & pacis tranquillitate residere, & nobis ea quæ superius diximus, tam cum Comite suo, quàm cum Missis ejus, pro temporis opportunitate alacriter atque fideliter exhibere.

X.

Noverint præterea iidem Hispani sibi licentiam à nobis esse concessam ut se in vastaticum Comitis nostri, sicut alij franci homines, commendent. Et si aliquod beneficium quisquam eorum ab eo cui se commendavit fuerit consecutus, sciat se de illo tale obsequium seniori suo exhibere

debere quale nostrates homines de simili beneficio senioribus suis exhibere solent.

Vt autem hæc nostræ regalis auctoritatis litteræ erga eosdem Hispanos tenore perpetuo ab omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ & nostris inviolabiliter conferrentur, manu propria nostra eas subter firmavimus & anuli nostri impressione signari decrevimus.

Signum Karoli gloriosissimi Regis, Deormannus ad vicem Hludouici recognovit.

Data III. Idus Iunij, anno quarto regnante Karolo glorioso Rege.

Actum in monasterio sancti Saturnini prope Tolosam in Dei nomine feliciter, Amen.

TITVLVS VII.

In villa Sparnaco.

HÆC QUÆ SEQUVNTVR CAPITVLA EXCERPTA sunt à Domino Rege Karolo & Principibus ejus ex his capitulis quæ anno DCCCXLVI. ediderunt Episcopi in Synodis, Vvenilo scilicet cum suffraganeis suis, Gumboldus cum suffraganeis suis, Vrsmarus cum suffraganeis suis, Hincmarus cum suffraganeis suis, Amalo cum suffraganeis suis. & oblata sunt eidem Principi, sicut ipse iusserat, collecta ad relegendum in Sparnaco villa Remensis Ecclesiæ. Et quia factione quorundam motus est animus ipsius Regis contra Episcopos, dissidentibus primoribus regni sui ab eorundem Episcoporum ammonitione, & remotis ab eodem concilio Episcopis, ex omnibus illis capitulis hæc tantum observanda & complacenda sibi collegerunt, & Episcopis scripto tradiderunt, dicentes non amplius de eorum capitulis accepisse quàm ista, & ista se velle cum Principe observare.

I. De honore & cultu Ecclesiarum.
II. De honore Episcoporum & veneratione servorum Dei.

III. De iustitiis.

IV. Vt cautela fiat erga eos qui causa juventutis aut insipientiæ in aliquo fallunt sive contemnunt admonitionem Episcoporum, ne subito aut incaute damnentur anathemate.

V. De his qui contra regiam potestatem contumaces esse moliantur.

VI. De precariis.

VII. De hospitalibus.

VIII. De rapacibus.

IX. Vt Episcopis tempus congruum

observetur ad ministerium suum peragendum.

X. Vt Clerici arma militaria non contingant.

XI. Vt Missi dirigantur qui inquirent si præcepta à nobis de rebus Ecclesiarum ad proprium sint facta.

XII. De hæresi Simoniaca.

XIII. Vt à nullo sedes episcopalis proprio infirmante Episcopo usurpetur.

XIV. Vt Canonici infra dormitorium dormiant.

XV. Vt monachi ad palatium non veniant, nisi causa obedientiæ, exceptis Abbatibus.

XVI. Vt laici decimas de Ecclesiis non contingant.

XVII. De sanctimonialibus contra auctoritatem nuptis.

XVIII. De sponis aliorum.

XIX. De sepulturis infra Ecclesiam.

Plenitudo autem capitulorum quae in plenitudine synodali actionum habentur, unde haec commemorationes excerptae sunt, ita per loca continentur.

Commemoratio prima, de honore videlicet & cultu Ecclesiarum, sicut supra scriptum habetur in villa Colonia, subscriptione Regis & Principum roboratum.

Commemoratio secunda, de honore Episcoporum & veneratione servorum Dei, similiter.

Commemoratio tertia, de iustitiis, similiter.

Commemoratio quinta, de his qui contra regiam potestatem contumaces esse moliantur, similiter.

Commemoratio sexta.

Ceterae autem commemorationes, quae sequuntur, ita in praefata plenitudine cum suis capitulis continentur.

X X.

x. **E**T ne magnificentiam vestram illuc vestrae dignitati indecens & inhonesta impellat necessitas quod non trahit voluntas, & partim necessitate, partim etiam subreptione, quia aliter quam se rei veritas habeat vobis dictum vel postulatum fuit, maxime quod ad rem publicam pertinet, aut praereptione in beneficiario iure aut in alode adsumptum habetur, videtur nobis utile & necessarium ut fideles & strenuos Milites ex utroque ordine per singulos comitatus regni vestri mittatis, qui omnia diligenter inbrevient quae tempore avi ac patris vestri vel in regio specialiter servitio vel in vassallorum dominorum beneficiis fuerunt, & quid vel qualiter aut quantum exinde quisque modo retineat, & secundum veritatem renuntietur vobis. Et ubi inveneritis quia ratio & utilitas ac ordo seu veritas in absumptis vel donationibus habeantur, in statu permanent. Vbi autem inrationabilitas vel potius fraus inventae fuerint, una cum con-

silio fidelium vestrorum hoc taliter corrigite ut ratio atque utilitas seu iustitia non deserantur, & dignitas vestrae magnificentiae per necessitatem ita vilis non fiat sicut vos non decere cognoscitur. quoniam domestica domus vestra aliter obsequiis domesticorum repleri non poterit nisi habueritis unde eis meritis respondere & indigentiae solatium ferre possitis, & sic deum res publica vestra de suo suffragetur sibi, & Ecclesiae a quibus non expedit habeantur immunes.

X X I.

Vt precariae & commutationes tempore viduarum Ecclesiarum factae ab his qui loca Episcoporum occupaverant rescindantur, & cum auctoritate ecclesiastica vel civili denuo, si fienda sunt, fiant.

Regino lib. 1. cap. 362.

Burchard. lib. 3. cap. 166.

Ivo par. 3. cap. 227.

Gratian. 12. q. 2. cap. 44. *Precariae.*

X X I I.

Precariae autem a nemine de rebus ecclesiasticis fieri praesumantur nisi quantum de qualitate convenienti datur ex proprio, duplum accipiatur ex rebus Ecclesiae, in suo tantum qui dederit nomine, si res proprias & ecclesiasticas usufructuario tenere voluerit. Si autem res proprias ad praesens dimiserit, ex rebus ecclesiasticis triplum fructuario usu in suo tantum qui nomine sumat: quia sic eas quemque tractare oportet ut alienarum dispensatorem, non propriarum largitorem. Et a nulla potestate quis cogatur facere precariam de rebus proprie Deo & sanctis illius dicatis; cum ratio & usus obtineat, neminem cui non vult contra utilitatem & rationem praesentium de proprio facere beneficium. Praecepta autem regalia super precariis ecclesiasticis fieri nec ratio limit nec auctoritas quolibet modo permittit: quoniam praecepta in iure ecclesiastico firmare indignum iudicet necesse est majestas regia, nisi ab ecclesiastico rectore petantur. Idem autem custos Ecclesiae solertissimè caveat ne sui ordinis & ecclesiasticae communionis forte immemor, contra auctoritatem praecipuum regum pro quacunque adfentatione fieri petat, qui & si fecerit, non audiatur. Si autem obtinuerit, regia discretionem & episcopali iudicio idem rescindatur, & petitor injustus pro Principis injusta suggestionem dignè corripiatur. & precariae secundum antiquam consuetudinem

consuetudinem & auctoritatem de quin-
quennio in quinquennium renoventur.

Regino lib. 1. cap. 363. 364. 365. 367.
Burchard. lib. 3. cap. 167. 168. 169. 175.
Ivo par. 3. cap. 228. 229. 230. 236.
Gratian. 10. q. 2. cap. 4. & 5. *Preclaris.*
Decretalium Gregorij IX. lib. 3. tit. 14. cap. 1.

XXIII.

Vt contra deprædatores & oppressores
Ecclesiarum & rerum ad easdem perti-
nentium defensores secundum ministe-
rium vestrum, quantum Deus posse de-
derit, existatis; & præcepta quæ avus &
pater vester Ecclesiis ditioni vestræ subje-
ctis fecerunt ac firmaverunt, & stabilia
conservaverunt, quæque vos confirma-
stis, de cetero rata in omnibus conservetis.

XXVIII.

Vt regia magnificentia liberio-
rem liber-
tatem Episcopis ad suum peragendum in
eorum parrochiis ministerium quam hæ-
cenus propter diversas perturbationes ha-
buissent, maximè in sacratissimis tempo-
ribus, quadragesimæ scilicet & adventus
Domini, tribuat: quatenus & periculum
& ipsi Episcopi, & regia dignitas salubrius
pro ministerio sibi commissio & neglecto
possint evadere, & pro strenuè exsecuto
divinam misericordiam sibi conciliare
prævaleant. Ipsi autem Episcopi conce-
sum sibi otium non in suas voluptates, sed
in divinum & officiosum convertant ne-
gotium. quatenus studentes prædicationi
atque confirmationi, quod hæcenus per
parochias fuit neglectum, sollerter & de-
votissimè de cetero sit correctum & emen-
datum. Et non propter suam quietudinem
Episcopi ad remotiora loca secedentes, &
suum ministerium negligentes, proprias
deserant civitates; sed ut parochias suas
cum officij efficacia circumeant, aut cum
religione in suis civitatibus canonicè cum
suis filiis degant. & hospitalitate ornari,
quæ jam penè propter diversas rapacitates
adnullata est, non solum in oculis Domini
propter obedientiam mandati divini red-
dantur conspicui, verum & bonum testi-
monium secundum sanctum adquirant
Apostolum. Presbyteros etiam sibi com-
missos & doctrinæ castitate & sobrietate
atque hospitalitate secundum eorum mi-
nisterium ornari compellant.

XXXVII.

Vt quicumque ex clero esse videntur,
arma non sumant, nec armati incedant;
sed professionis suæ vocabulum religiosi
Tom. II.

moribus & religioso habitu præbeant.
Quod si contempserint, tamquam sacro-
rum canonum contemptores, & ecclesia-
stica sanctitatis profanatores, proprii gra-
dus amissione multentur, quia non possunt
simul Deo & seculo militare.

XL.

Admonenda est regia magnitudo de
hospitalibus quæ tempore prædecessorum
suorum & ordinata & excolta fuerunt, &
modò ad nihilum sunt redacta. Sed & hos-
pitalia Scottorum, quæ sancti homines
gentis illius in hoc regno construxerunt,
& rebus pro sanctitate sua adquisitis am-
pliaverunt, ab eodem hospitalitatis officio
finitus sunt alienata; & non solum super-
venientes in eadem hospitalia non reci-
piuntur, verum etiam ipsi qui ab infantia
in eisdem locis sub religione Domino mi-
litaverunt, exinde eiciuntur, & ostiatim
mendicare coguntur. Vnde pertimescen-
da est canonica sententia, & maximè de-
cretalis Symmachi Papæ definitio, quia
ut necator pauperum, & Christi traditor
Iudas, idem qui hujus sceleris auctor &
perpetrator esse dinoscitur, præsentis &
perpetuo est anathemate feriendus. *Qui*
reiculam, inquit Symmachus Papa, vel
quicquid fuerit Ecclesiæ, *petunt à Regibus*
& corrupende pietatis instinctu egentium
substantiam rapiunt, irrita habeantur quæ
obtinent, & à communionem Ecclesiæ, cujus
facultatem auferre cupiunt, excludantur. Item
in canone Aurelianensi: *Si quis quolibet*
tempore contra hanc constitutionem nostram
venire tentaverit, aut aliquid de consuetu-
dine vel facultate xenodochij ipsius abstule-
rit, ut xenodochium, quod avertat Deus,
esse desinat, ut necator pauperum invocabi-
li anathemate feriatur.

XLIII.

Cavendum & summoperè præcaven-
dum ac per virtutem Christi sanguinis in-
terdicendum & Episcopis & Regibus &
omnibus sublimioribus potestatibus atque
cunctis fautoribus & electoribus quorum-
cunque atque consensoribus seu ordina-
toribus in gradu ecclesiastico ut nemo per
simoniacam hæresim regiminis locum ob-
tineat quacunque factione, calliditate,
promissione, seu commoditate aut dona-
tione, per se aut per emissam personam,
cùm Spiritus sanctus inter cetera docu-
menta ecclesiastica per os sancti dicat
Gregorij: *Cur non perpenditur quia bene-*
dictio illi in maledictionem convertitur qui ad
hoc ut fiat hereticus promovetur? & item:
C

x. i.
Regino lib.
3. c. 4. f.
Burchard.
lib. 1. c.
228.

1. Tim. 3.

x.

vii.

Lib. vii.
Capitular.
cap. 265.

Conc. Au-
rel. V. c. 15.

xii.

Lib. 7. In-
dict. 2. ep.
110.

Ementes quippe atque vendentes par pena constringit, cum liqueat hanc heresim in ipsa sua origine apostolica esse detestatione damnatam. & Apostolus docet, Non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiant, digni sunt morte. Et item beatus Gregorius: Dolens, inquit, dico, gemens denuntio, quia sacerdotum, quod apud vos intus cecidit, foris indu flare non poterit. Item idem: Adversarius animarum callida specie suadet quasi debere ab habentibus accipi, ut sit quod possit non habentibus erogari: sicut scriptum est: Hostia impiorum abominabiles, quia offeruntur ex scelere.

XLVII.

Vt nemo Episcopo vivente Ecclesiam illius aut res ad eam pertinentes invadere aut dominari presumat, neque sub voluntaria cleri ac populi electionis obtentu, praeter voluntatem Episcopi, quisquam quacunque seculari potestate praeditus quasi reconomum constituat. Sed si Episcopus ministerium ecclesiasticum propter infirmitatem corpoream exhibere non poterit, in Archiepiscopi hoc cum voluntate Episcopi ejusdem Ecclesiae maneat ordinatione, qualiter debitum officium non remaneat. Obsequium vero ad rem publicam pertinens qualiter exsequatur, per tales ex subditis & ecclesiasticis ministris, cum consensu Archiepiscopi propter pacis caritatisque custodiam, Episcopus ordinet & disponat quos succedendi in episcopatu appetitus indebitus non elevet neque vexet, nisi moratus ita extiterit ut secundum instituta beati Gregorij in libro epistolarum, & humiliter in subdicatione profit, & post utiliter conveniens sanctis regulis praesit, quia ob hoc in multis Ecclesiis scandalum magnum conspeximus. Si autem in Archiepiscopo talis necessitas acciderit, similiter ipse consilio coepiscoporum suorum hujusmodi ordinationem exhibeat.

LIII.

Vt Canonici in civitate vel monasteriis, sicut constitutum est, in dormitorio dormiant, & in refectorio comedant, & in domo infirmorum necessario subleventur, & tam sani quam & infirmi canonicè vestiantur, atque in claustris horis congruis degant, & sub custodia canonica lectioni & ceteris divinae institutionis insistant officiis. Qui vero Episcoporum loci convenientiam aut facultatem non habuerit ut hoc perficere & ordinare possit, Princeps secundum constitutionem Domni Impe-

ratoris Hludouici annuat, id est, si vicina episcopo terra de eadem Ecclesia esse reperta fuerit, & ab alio possidetur, Ecclesiae rectori ad claustra Clericorum vel alia quaelibet Ecclesiae commoda facienda reddatur. Si autem de filco fuerit, regia liberalitas eandem terram ad servorum Dei habitacula construenda largiri dignetur. Si autem de alia causa Dei aut de cujuslibet proprio fuerit, ex convenientia commutandi licentia tribuatur. Et si paupertas loci ad aedificandas domos necessarias non suffecerit, eos ad adiutorium aedificandi potestas regia cogat qui res de eadem Ecclesia in beneficiis retinet.

LVI.

*Vt nemo Episcoporum quemlibet sine certa & manifesta peccati causa communi-
one privet ecclesiastica. Anathema autem sine consensu Archiepiscopi aut coepiscoporum, praelata etiam evangelica admonitione, nulli imponat nisi unde canonica docet auctoritas: quia anathema aeternae mortis est damnatio, & non nisi pro mortali debet imponi crimine, & illi qui aliter non poterit corrigi.*

LVII.

Vt monachi quibus monasteriorum cura commissa non est, passim & sine auctoritate palatium non adeant, nec in eo inmorentur, vel ubi & ubi discurrere ac pervagari acephali praesumant. Sed si tales quilibet fuerint ut utiles & necessarij Ecclesiae ac Principi reperiantur, cum auctoritate Episcopi canonicè ac religiose pergant. Sin autem, in monasteriis suis, sicut canonica & regularis docet institutio, religiose resideant. Quos etiam nec Episcopus, nec Abbas, vel quilibet alius eos veredariorum more in missaticis instanter transmittat: quia per quosdam illorum, contra canonicam auctoritatem, & ecclesiastica & civilia perturbantur negotia. Nec sub praetextu obedientiae diutius vilicationibus inferviant: sed regulariter obedientiam vicissitudine sua peragentes, secum, ut de sancto Benedicto legitur, in monasterio habitent, atque se ipsos recolligant. Haec autem transgredientes, sive praelati in favendo, sive subditi in obtinendo, excommunicentur.

LXIII.

Hi vero qui ex rebus ecclesiasticis nonas & decimas persolvere & facta tecta Ecclesiae secundum antiquam auctoritatem & consuetudinem restaurare debent, & hoc non solum neglegunt, verum & per con-

Rom. 1.
Lib. 4. In-
dict. 13. cp.
51.

Lib. 7. In-
dict. 2. cp.
110.

Prov. 21.

x r r i.

x i v.
Regino lib.
2. c. 306.
Barthard.
lib. 11. c.
10.
Ivo par. 14.
c. 80.
Gratian. 11.
q. 3. c. 41.
Nemo Epif-
coporum.

x v.

x v i.
Regino lib.
1. c. 51.

Lib. 1 v.
Capitulat.
c. 48.

temptum dimittunt, atque Clericos fame & penuria, ecclesiastica quoque ædificia dissolutione adnullari permittunt, tamdiu ab ecclesiastica communione separentur usque dum diligentia emendare studeant quod socordia neglexerunt. Quod si iterum iteraverint, post excommunicationis satisfactionem regia potestate compulsi, juxta legale & antiquum dictum, qui neglegit censum, perdat agrum. Servi autem Ecclesiarum quibuscunque potestatis subditi, unde melior consuetudo vel devotior commendatio ex tempore & jussione Domni Hludouici vel certè Domni Karoli seu etiam Pippini non existit, saltem viginti diebus in anno eidem Ecclesie ad reficiendas ipsius ruinas absque molestia servire sinantur. Vbi autem & amplior commendatio & melior consuetudo inde habetur, pro hac nostra necessitudinis consideratione non decedat.

LXVII.

Qui sanctimoniales virgines vel viduas rapiunt, & progressu etiam criminis in conjugium sumunt, publica poenitentia juxta modum quem præviderit Episcopus subigantur. ipsæ verò locis congruis poenitentia retrudantur, & ad habitum religionis redire cogantur. Vterque autem sine ulla spe uxoria copulationis perenniter maneant. Si autem, quod absit, conjugia iterare præsumperint, acriori subdantur vindictæ, & amplius propellantur. Qui si fortè obedire monitis salutaribus non voluerint, anathematizentur.

LXVIII.

De his qui sponas alienas rapiunt, vel consensu parentum accipiunt, antiqua & synodalis sententia observetur. Quòd & si fortè in Ecclesia eventus talis reperiri dinoscitur ut pro salutis & religionis competentia humanius quiddam debeant tractare Pontifices, sicut canonica, ut eisdem verbis utamur, docet auctoritas, quia prior quidem, inquit, definitio durius, po-

sterior autem quiddam tractavit humanius, nullo modo, ut ad maximam indulgentiam descendamus, alterius sponse acceptor sine publica transeat poenitentia, & sponso legaliter multam componat. Quòd si hæc obedire renuerit, sine ulla reffragatione anathematizetur. fautores verò illius juxta modum culpæ episcopali decreto poeniteant. Si verò, quod non optamus, quis de gradu ecclesiastico talibus nuptiis se consensorem vel interventorem manifestè prodiderit, à gradu proprio repellatur. Et si verisimilibus exinde suspicionibus fuerit propulsatus, & canonicè nequiverit approbari, secundum sanctorum patrum statuta se purgare cogatur.

LXXXII.

Vt nemo quemlibet mortuum in Ecclesia quasi hereditario jure, nisi quem Episcopus aut Presbyter pro qualitate conversationis & vitæ dignum duxerit, sepelire præsumat. Nec quisquam ossa cujuslibet mortui de sepulcro suo eiciat, aut sepulturam cujusquam temerario ausu quoquo modo violet; sed unumquemque in loco sibi à Deo preparato atque concesso adventum sui judicis prætolari concedat, maximè cum non solum divinæ leges, sed etiam & humanæ apud humanam rempublicam sepulcrorum violatores reos mortis dijudicent. Sed & neque pro loco sepultura, ut verbis sancti Gregorij utamur, pretium de terra concessa putredini quærere & de alieno velle facere lucri compendium aliquo modo tentet. Si quando autem proximi vel heredes sponte aliquid offerre Ecclesie voluerint in elemosyna defuncti, accipere non vetamus. peti verò aut aliquid exigi omnimodò prohibemus, ne, quod valde inreligiosum est, aut venalis, quod absit, dicatur Ecclesia, aut de humanis mortibus videamur gratulari, si compendium exinde studemus modo quolibet quærere.

Regino lib. 1. c. 40.

XVII.

XVIII. Regino lib. 1. c. 177. Burchard. lib. 9. c. 32. Ivo par. 2. c. 170.

XIX. Regino lib. 1. c. 123. Burchard. lib. 3. c. 178. Ivo par. 3. c. 227.

Lib. 7. Indict. 2. ep. 55.

